

Hr Kristen Michal
Riigikantselei
Rahukohtu 2, Tallinn

AVALIK KIRI

7.aprill 2026

Eesti riik väärrib, et ta oleks ka tulevikus vaba ja jõukas rahvusriik. Sellise riigi alustala on korras riigirahandus, mis tagab tulevastele põlvedele kindlustunde, tulevasteks kriisideks finantsvõimekuse ning majandusele hapnikku kasvada.

See on vastand sotsiaaliigi mudelile, kus riiki on rohkelt inimeste eludes, teenustes, valikutes. Kus riik ja ametnik otsustavad inimeste eest ja kus valitseb mõtteviis, justkui teeks riik või ametnik paremad otsused ja valikud kui inimene ise. Sealjuures sellele laialt maksumaksja raha kulutades.

Viis, kuidas sellest sotsiaaliigi lõksust väljuda, on kindlasti tuleviku küsimus. Täna ei ole aga aega oodata ning viivitamatult tuleb asuda koostama negatiivset riigieelarvet. Peame alustama kärbetega, mis aitaks Eesti riigieelarve tagasi lubatud piiridesse, et siis juba järgmisel aastal alustada radikaalsete reformidega ning jätkata riigi kokkutõmbamist,

Reformierakonna ülesanne pea- ja rahandusministriparteina on riigirahandust juhtida. Te ei ole sellega hakkama saanud. Vastupidi, Reformierakond on riigieelarve viinud sellisesse kraavi, kus see pole kunagi varem olnud.

Maksukoormus riigis on kasvanud kolme aastaga 33,7 protsendilt ligi 36 protsendini SKT-st, riigivõlg on ületanud 10 miljardi piiri, Rahandusministeerium prognoosib, et järgmisel aastal küündib eelarvepuudujääk juba 4,9%-ni sisemajanduse kogutoodangust (SKTst). See kõik seab löögi alla meie tulevaste põlvede heaolu.

Meenutan, et isegi praegusel, kriisidest käänulisel ajal, on Euroopa Liidus lubatud maksimaalne eelarvepuudujääk 4,5% SKTst. See tähendab, et Reformierakond jätab 2027. aasta valimiste järel ametisse asuvale valitsusele kaela Euroopa Liidu ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse.

Eelarvepuudujääk ei ole mingi abstraktne number paberil. See on märk vastutustundest ja riigimehelikkusest, antud juhul nende puudumisest.

Eesti väärrib palju enam, kui nullindate Kreeka rahanduspoliitika, kus kaotati vabadus ise oma riigi rahanduse üle otsustada. Mina hoolin Eesti riigi jätkusuutlikkusest. Mõtlen, mis tuleb meie põlvkonna järel ja olen veendunud, et meie lastele on võimalik jätta maha vaba ja jõukas maa.

Praegusel teel jätkates on paratamatu, et juba mõne aasta pärast maksab iga Eesti perekond ligi 1000 eurot aastas riigivõla intressi. Muidugi ei maksa nad seda otse. See korjatakse neilt maksudena kokku. Eelkõige saavad löögi järeltulevad põlvned. Need, keda on niigi meist vähem.

Kui te riputate neile kaela ebakindluse aina kasvava võla osas, pole mõtetki samal ajal rääkida Eesti demograafilise olukorra parandamisest. Muidugi nad ei julge lapsi saada, kui peaks nad sünnitama kaelani võlgades Eestisse, mille võlgade klattimine nõuab igakuisest tööga välja teenitud palgast aina suuremat osa.

Seejuures mitte ainult tuleviku põlvned, Eesti riigirahanduse käest laskmine tähendab Eesti vähenevat võimet järgmises tõelises kriisis loota finantsvõimekuse säilimisele, aga see on juba meie vabaduse küsimus.

Ainult konkreetsed otsused aitavad tekkinud olukorda leevendada. Otsused kokkuhoiu, kärpete, negatiivse riigieelarve osas pole suutnud teha ja kahjuks ei suuda seda teha ka suure tõenäosusega järgmist valitsust juhtiv Urmas Reinsalu, kes räägib ühe suupoolega riigirahanduse kehvast seisust, kuid teise suupoolega lubab populistlikke otsuseid, mis meie auku veelgi suuremaks kaevaksid. Tema võimet riigirahandust korda teha võime kõik vaadata Tallinnas, kus Isamaa ja Keskerakonna linnavalitsus võtab varasemast enam võlgu, et valimatult sotsiaaltoetuseid jagada.

Seetõttu teen Parempoolsete nimel konkreetsed ettepanekud, mis tuleks riigieelarve kraavist välja aitamiseks ellu viia kohe. See tähendab, et veel enne riigikogu suvepuhkust on vaja vastu võtta negatiivne riigieelarve ning ära tuleb unustada igasugune valimiseelne populism. Sealjuures ka rahandusminister Jürgen Ligi lubatud positiivne lisaeelarve.

Rahandusminister tuleb välja vahetada. Vägagi võimalik, et üle 30 aasta vaid poliitikas tegutsenud Jürgen Ligi on kaotanud kontakti ettevõtluskeskkonnaga ning ei olegi võimeline enam väiksemaidki kärpeid ellu viima. Kuni valimisten tuleb tuua rahandusministriks keegi, kel on hiljutisest ajast ettevõtluskogemus. Reformierakond on seda varemgi teinud, seekord on seda väga ja kiiresti vaja.

Viis konkreetset ettepanekut riigieelarve kordategemisega alustamiseks:

- Lõpetada eelarvekulude üleplaneerimine ja nende järgmisesse aastasse üle toomine. Eelarveaastal kasutamata jäänud riigieelarve vahendid tuleb suunata tagasi riigieelarvesse ning teha nende osas uus poliitiline otsus – näiteks kärpida tänavuse aasta eelarvet nende arvelt **(kokkuhoid ligikaudu 390 miljonit eurot)**
- Kaotada vahetu mõjuta regionaaltoetused ja riigieelarvest makstavad põllumajandustoetused **(kokkuhoid ligikaudu 80 miljonit eurot)**
- Kaotada vahetu mõjuta EISi kaudu jaotatavad ettevõtlustoetused **(kokkuhoid ligikaudu 30 miljonit eurot)**
- Alustada koheselt sotsiaaltoetuste vajaduspõhiseks muutmist **(kokkuhoid ligikaudu 50 miljonit eurot – see tähendab 4,8% sotsiaalministeeriumi valitsemisala toetustest, mis ei ole pension)**
- Kärpida tuleb viiendik tööjõudu kohtadest, kus riik praegu tööjõudu dubleerib. Näiteks Haigekassa, HARNÕ, PRIA, erinevad riigi IT-majad. Riigiametnike palgafond tuleb külmutada kärpejärgsele tasemele. Mitmed riigisektori asutused – näiteks EIS ja Töötukassa – on näidanud, et suudavad pea 20 protsenti tööjõukulusid kärpida. Sama mõtteviisi peaks näitama kogu avalik sektori ulatuses. Sealjuures saate puutumata jätta eesliinitöötajate – päästjate-politseinike ning õpetajate palgad **(kokkuhoid ligikaudu 150 miljonit eurot)**

Nii õnnestuks tänavust riigieelarvet kärpida kokku 700 miljoni euro võrra. See tähendab, et Eesti riigieelarve puudujäägi katteks võetava riigilaenu vajadus väheneks juba sel aastal ligikaudu kaks korda.

Need esmased sammud toovad leevendust ja annavad võimaluse valimiste eel keskenduda juba konkreetsete radikaalsete reformide plaanile. Need sammud aitavad alandada riske uuteks maksutõusudeks.

Kokkuhoid ja kärped koosmõjus radikaalsete reformidega aitavad majanduse kasvule, pakkudes inimestele tulevikus jõukamat elujärge ja kindlustunnet tuleviku suhtes.

Riigieelarve korrastamisel jõudu soovides,

Lavly Perling,

Parempoolsete esimees